Ч. 67. (10.742). Львів, субота 27. березня 1926. Почтову належитість оплачено готівкою. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Китайські події.

Стара історія — нові ускладнення.

Китайський котел повний клекоту. В ньому вариться далі. Та останніми часами воєнні і політичні події приняли такий оборот, що скоро може відбутися генеральний бій, що по всякій правдоподібности вирішить долю Китаю. Нині запанував там такий фактичний стан, що приходиться говорити про два великі воюючі табори. З одного боку підтримувані Японією, Америкою і Англією китайські генерали з манджурським диктатором Чанг-Тсо-Ліном і його союзником генералом Ву-Пей-Фу на чолі, а з другого боку християнський генерал Фенг-Ю-Сіянг, що стоїть на чолі т. зв. народньої китайської армії, підтримуваний більшовиками диктатор Пекіну і підлеглої йому частини Китаю.

Чанг-Тсо-Лін і Ву-Пей-Фу виповіли війну Пекінові та почали воєнні операції в тому напрямі, щоби опанувати столицю. Обидва вони висунули і політичні гасла. В першу чергу воюють з „червоною небезпекою", тобто з більшовизмом, а далі борються за відновлення парляментарної конституції. Фенг приняв визов і став у Пекіні фактичним диктатором. Його політичний клич це боротьба з чужоземним визиском, боротьба з японським, американським і англійським імперіялізмом. Фенг має за собою перш за все всю майже студентську молодь і таку політичну силу як Гоминдан.

Ген. Чанг-Тсо-Ліна підтримує, як відомо, Японія, а за ген. Ву-Пей-Фу стоїть Англія. Воєнна ситуація представляється тепер так, що на Пекін наступають з півночи (Манджурія) і з полудневого сходу (пров. Гонан). Народня армія Фенга находиться в кліщах. Европейська преса, інформована агенцією „Індо-пацифік" запевняє, що операції Ву-Пей-Фу з полудневого сходу можуть відрізати армію Фенга від її бази в Монголії і СРСР. Зовсім не те пишуть радянські газети. Вони твердять, що відірвання „народньої армії" від її бази шляхом обходу неможливе. Навпаки, радянська преса запевняє, що навіть фронтове розбиття армії Фенга, не може довести до її ліквідації, бо вона має змогу відступити до Монголії та затриматися в китайській провінції Сичуан. На випадок фронтових успіхів злучених армій Чанг-Тсо-Ліна і Ву-Пей-Фу народня армія була б примушена віддати Пекін. Але й до цього ще далеко, хоч армії Ву-Пей-Фу і Чанг-Тсо-Ліна вже з'єдналися в Шантунг. Але народня армія Фенга має сильні позиції завдяки посіданню твердині Таку, що є ключем до опанування Пекіну. Чанг-Тсо-Лін намагався опанувати форти Таку при допомозі десантів між Шанхайчуаном і Тянтсином. Йому вдалося навіть висадити один десант у силі двох тисяч жовнірів і опанувати Тянтсин, але народня армія десант цілковито знищила та відібрала Тянтсин.

Колись у 1900 р. почався був похід европейських армій на Пекін для ліквідації боксерського повстання здобуттям твердині Таку. Тепер удалося зліквідувати десант, що загрожував Пекінові, саме при допомозі артилерії з фортів Таку. Фльота Чанг-Тсо-Ліна почала обстрілювати твердиню, але між нею найшлися якось і японські кораблі. Фенг побоюючися нападу з моря наказав підмінувати ціле устє ріки Пей-Хо, над якою лежить Таку, і тим самим зробив її недоступною навіть для чужоземних торговельних кораблів. Це дало европейським державам притоку до енергійного протесту в Пекіні та до загрози виступити збройно в обороні своїх інтересів. Покликуючися на протокол з 1901 р. про вільну плавбу на ріці Пей-Хо, держави домагаються, щоби дати для кораблів вільний проїзд, вільний доступ до Тянтсину і взагалі припинити на цьому відтинку всякі воєнні операції. Є це ніщо иншого як звичайний ультімат.

Дещо инакше представляється справа з Японією. Між иншим її міноносці обстрілювали, як сказано, форти Таку. Ясно, що залога Таку відповідала на цей обстріл. Японія післала до Пекіну від себе ультімат, що вона примушена буде почати воєнні кроки у порті Таку, якщо пекінський уряд не зобовяжеться не допустити на будуче до ніяких аналогічних інцідентів. При тому Японці заявили, що їх кораблі примушені були стріляти з метою самооборони. Як бачимо, то цей ультімат не має на меті нічого иншого а тільки допомогу для Чанг-Тсо-Ліна. Японський ультімат викликав у Пекіні величезні протести серед населення, а в першій мірі з боку Гоминдану. Цей останній приняв постанови, щоби уряд Фенга вимагав від Японії евакуації всього її війська з Китаю, вибачення за обстріл Таку, а на випадок відмови Японії, негайної висилки японського посла з Китаю.

Вслід за тим пішли нові випадки. Уряд Фенга не відповів нічого на протест усіх заінтересованих держав у справі закриття устя ріки Пей-Хо. З уваги на те представники чужих держав вручили китайському міністрові закордонних справ спільну ноту разом з меморандумом, який вислали до коменданта військових сил твердині Таку. Держави домагаються негайно припинити воєнні операції на відтинку Таку й очистити пристань від мін. Відповідь на ультімат мала наспіти до 48 годин. Якщо її не буде, то держави власними силами будуть реалізувати свої домагання, иншими словами начнуть воєнні операції. Цей ультімат покривається отже в цілости з японським ультіматом. Правдоподібно, що пекінський уряд Фенга поладнав конфлікт мирно, але й переходово. Всі ці ультімати доказують, що европейські держави з Японією задумують уже в найблизшому часі приступити активно до ліквідації більшовицьких союзників у Китаю в особі Фенга і його уряду та армії. Чи зліквідують — не знати.

Роля Англії в Женеві.

Оборона Чемберлена.

Англійський парлямент вів дискусію про останні збори Ради Ліги Націй. Головним обвинителем політики уряду виступав Льойд Джордж, провідник лібералів. Його закиди проти Чемберлена зводились до таких пунктів: що Чемберлен мав якесь порозуміння з Бріяном щодо піддержки Польщі; що його становище супроти Німеччини було нельояльне; що він не стояв твердо на ґрунті принціпів Ліги Націй; що вів довірочні балачки, замісць торкатись справ прилюдно перед зборами Ліги.

Чемберлен заперечував: він не брав ніякого зобовязання супроти претенсій Польщі, а обіцяв тільки піддержку Еспанії, якщо прийде сприятливий мент. Нельояльністю супроти Німеччини не провинився. Супроти инших держав не міг виступати в ролі диктатора, бо Ліга Націй є союзом рівних народів; радив тільки представникам усіх держав, щоби справу постійних місць у Раді Ліги відложили на пізніше. Англія грала ролю посередника і повинна надалі її задержати. Англія та Франція не передбачували, що Німеччина схоче вязати свій вступ до Ліги Націй зі застереженнями щодо инших держав. Німеччина могла мати добру віру в своїх домаганнях, але також инші держави не ставили їй перепон нельояльно. Ніхто не гадав, що Німеччина поставиться вороже до ідеї прийняти одночасно з нею до Ради Ліги инші держави. У непорозумінні в цьому питанні Чемберлен не скидає вини на нікого.

Чемберлен виїжджаючи до Женеви мав вільну руку, а одночасно знав про настрої парляменту. Треба було прийняти Німеччину до Ліги за всяку ціну, в тим, що Німеччина взяла би на себе повну відповідальність за дальші зміни в Раді. Англія боронила погляду, що до Ради як постійні члени можуть увійти лише великі держави; на це мала дані Еспанія, а не Польща та Бразилія, які мали в найблизшім часі одержати місця непостійні. Становище Бразилії, в мент, коли всі держави були склонні прийняти Німеччину, було несподіване.

Англійський парлямент відкинув резолюцію Льойда Джорджа про недовіря для Чемберлена 325 голосами проти 136.

Америка проти Европи.

Уряд Зединених Держав хоче злагодити неприємне враження в дипльоматич. европейських колах викликане двома одночасними виступами Америки супроти Европи: справозданням Гоггона, амбасадора Зединених Держав у Льондоні, і заявою сенатора Бораґа, що Америка домагатиметься тепер негайного відшкодування за втрати, яких зазнала внаслідок бльокади американських кораблів союзними державами. Державний секретар Зединених Держав Кельоґ відповів Бораґові, що не слід настоювати тепер на такій резолюції, а „протиевропейська" кампанія в пресі не покривається з поглядами уряду. Англійська офіціяльна опінія не вважає справоздання Гоггона справедливим і корисним. „Таймс" з дня 22-го ц. м. спростовує його погляд, буцім-то „европейські дипльомати нічого не навчились від війни" — чого доказом льокарнський пакт. Так само хибним є погляд, що Европа не хоче співучасти Америки в своїх нарадах. Америка сама відсунулася від европейських справ і не хоче змінити свого становища. Гоггон робить ріжницю між усіма иншими европейськими державами й Англією, яка має спільні міжнародні інтереси з Америкою. Різко вороже становище американського амбасадора до Франції зустрічається з обороною „Таймса", який твердить, що нинішня Франція йде шляхом мирної політики.

Позичка Німеччини для С.Р.С.Р.

Німецький уряд хоче позичити ріжним радянським підприємствам загальну суму 300,000.000 марок з частинною державною ґаранцією, у формі висилки свого краю до С. Р. С. Р. Покищо не дійшло до порозуміння щодо умовин пропонованих Німеччиною, бо радянський уряд не хоче згодитись на пропозиції німецьких банків. Банки домагаються з принціпіяльних причин реальної запоруки у формі процентів з доходів, вказуючи на факт, що перекреслення радянським урядом минулих державних довгів може ще колись повторитись в иншій формі і тому Німеччина йде на новий риск.

Авантюра в соймі.

На засіданні варшавського сойму з дня 24-го березня в дискусії над умовинами в польських вязницях прийшло до живішого інциденту. Спершу промовляв посол Заєжинський (З. Л. Н.) заявляючи, що всі обвинувачення на адресу польських вязниць є безпідставним наклепом. У польських вязницях не бють і з вязнями не поводяться грубо. Щодо ідейности деяких вязнів, про яких казав пос. Тугут, то є це здебільша комуністи, большевики, що хотять знищити польську державу і служать чужим.

Коли згодом промовляв пос. Приступа (ком.) і його промова тривала годину, маршалок домагався, щоби скінчив. Врешті один з послів Добія підбіг до нього і вирвав йому з рук скрипт, хотів стягнути його з трибуни. Директор канцелярії Помиканський кинувся між них, щоби їх розділити. У салі счинилася страшна метушня. Засідання перервали. Комуністи спільно з групою пос. Восвідського та „Визволення" домагались, щоби Добію виключити з засідання. Маршалок не піддав спершу цього внеску під голосування, щойно по годинній перерві при новім внеску Добію виключили з трьох засідань.

Львова, шукаючи нагоди заробити троха хоч хати безпечно. По свіжім ще з третьою місцевою досвідченою молодою жінкою „сховали“ вони кошик з гривнями (600 зол.!) та іншим добром, який, перекупці, заховавшись у шинку. — Кримінальні „більшин“ краєвої можна би навести за один день ще кілька осіб арештованих і суджених у Львові за надто довгі руки.

— **Смерть декаката.** Помер у Варшаві один з найбільше освічених та признаваних польських журналістів, др. І. Рочер. Давніше працював у краківськім „Часі“, тепер у варш. „Курієрі Польскім“, де його політичні статті визначувались обєктивністю, вільною від шовіністичного засліплення та партійности.

— **Найдовший газетний вичиток.** Американський професор хемії Родес винайшов спосіб, як хемічно перероблювати задрукований газетний папір, щоби можна ще раз ужити його до друку. Втрата при цій переробці з лише 10 процент. Якщо цей винахід практичний і недорогий, тоді розвиток преси піде знову шаленим темпом. (Річ ясна, не в нас). Нові вчені будуть думати над новим способом, щоби той самий папір уживати багато разів до друку.

— **Податок на ноги.** Теперішній китайський уряд бореться дуже енергійно зі старою національною традицією: витягання жіночих ніг змалку, щоб не росли. Тому, що статті та приклади не помагали, уряд видав тепер закон, що кожна жінка мусить 30 літ платити місячно високий податок, коли її ноги будуть ненормально викривлені внаслідок штучних засобів. Страх перед податком матиме кращі наслідки, як докази про естетичну красу жіночих ніг.

— **Дороге подружжя.** Один з героїв фільми, Рудольф Валентіно, має буцім-то женитись з фільмовою „зорею“ Полею Негрі. Часописи подають звістку, що цю інформацію треба брати із застереженням, бо Валентіно заложився зі своїм приятелем за 100.000 долярів, що не вженитися.

— **Церква для акторів.** У Ню-Йорку заснувалось нове товариство, в якому членами є виключно актори та театральні урядовці, з метою вибудувати власну церкву. Воно найняло собі окремого пастора, який має вести так богослуження, щоб задовольнити ріжні відтінки в релігійних віруваннях членів цього товариства. Видко, що вибраний ними пастор є ще більшим актором, як вони всі на купу.

— **Совісна держава.** Сенат Злучених Держав признав на останнім своїм засіданні, що уряд мас заплатити відшкодування ще за втрати, спричинені американською громадянською війною нащадком одного фармера в Люізіяні. Майже 8 тисяч долярів одержала якась 75-літня жінка Діксон, правнучка пошкодованого фармера.

— **З Театру.** В неділю 28. березня дає Театр Союзу Артистів у Львові дві вистави. Пополудни в год. 3. піде прегарна драма з часів французької революції „Вовки“. Вечером мельодійна оперетка Легара „Княжна Чардаш“, в якій виступить гостинно відомий героїчний тенор краківської опери й оперетки, п. Володимир Весоловський.

— **З кіна.** В кін. „Марусенька“ йде сенсаційно-еротична фільма „Жінки — забавки Дон-Жуанів“ у головній ролі зі славним французьким коміком Бісо, відома з процесу проти артистів, які грали її у Версалю.

— **Осторога.** Горожани приналежні до Вибраного народу не перебирають в середниках боротьби о екзистенцію і конкуренційних способах. Останніми часами начинають хапатись доволі інтратної торговлі церковною утварю і дзвонами. З уваги однак на непопулярність, яка покищо зустрічає їх як торговців тими предметами, уміють собі дати раду, послугуючись невмісущим „табес гоєм“. Ходить нам о Сімона Бергера і тов. зі Станиславова, вул. Галицька, котрі послідними часами розвозять по селах і місточках Станиславівщини і околиці з дзвонами, рекомендуючи їх як витвір української ляри Володимира Магаса. На ділі Володимир Магас ніяких дзвонів не виливає, а тільки свою концесію відступив згаданій жидівській спілці, за що побирає по 20 дол. місячної оплати. Всеч. Духовенство, церковні комітети і другі повинні у власнім інтересі оминати цю несовісну кооперативу і дзвони набувати у фірм загально відомих та апонсованих в українській пресі і других українських видавництвах. 1410 1—3

— **Членкам Марійського Т-ва Паньдо в дома.** Ювилей И. Е. Митрополита святкує Т-во дня 28. ц. м. В суботу 27. ц. м. спільна Сповідь о год. 4. попол. в сем. марійській церкві; в неділю Служба Божа о год. 8. рано в каплиці в палаті, відтак спільна академія. — Управа М.Т.П.
1468 1—1

— **Акціонарі** Ачційної Спілки для будівельного промислу, давніше Іван Левинський, можуть одбирати дивіденду по 0·15 зл. від акції за предложенням купону з р. 1925. в Банку дисконтовім варшавськім, Відділ у Львові при вул. 3. Мая ч. 14. 1462 а) 2—3

— **Український Хор ім. Котка у Львові.** В четвер на Чигирині Шевченка, що Львові запостить відомий Український Хор під проводом Дмитра Котка, і дасть в салі Народного Дому тільки два концерти в днях 27. і 28. березня. Білети в ціні від 1 до 5 зол. продає Народна Торговля. 788 б) 2—3

Всячина.

Мова американських. Є в Америці чоловік, по котрого кількадесять часописів звертаються за радами в найбільше рукоходжих справах. Він є священиком і називається Самуель Паркер Кадман. Він цікавиться всім і вірить, що на всьому розуміється. Що неділі у Бруклині відсилають кореспонденти відповідає на запитання своїх парохіян. Нпр.: „Чи є яка рада на несогріченних думок?“ „Чи повинен в Америці існувати однорідний закон про розводи в обох штатах?“ „Чи за стороною подружних вітіх дівчат є відповідальні ночі самі чи їх матері?“ — питається батько якогось дівчат. Кадман має на все готову відповідь. Він має вроджений хист красномовства і ніколи не запинається. Він має добру память і вміє покликуватись на думки визначних письменників. Говорить до парохіян, до часописів і до радія. Має багато здорового розуму і ще більше дотепу.

Спростування проф. О. Колесси.

У відповіді на статтю під наголовком „Польща і національні меншости“ подав проф. О. Колесса до часопису „Correspondence Universelle“ отсе спростування:

У Вашім цінній часописі „Correspondence Universelle“ з дня 9. лютого 1926 поміщено деякі невірні відомости, які викликують вражіння, що вони відносяться до мене, пересічуючи моє імя, бо згаданий там український професор Колосса, що був послом австрійського парляменту, взагалі не існує.

Це спонукує мене просити Вас, щоб Ви помістили в „Correspondence Universelle“ спростування:

Не є згідно з фактичним станом справи, немов би я коли-небудь згоджуєся на заснування українського („руського“) факультету чи курсу літератури, історії та теольогії при польськім університеті в Кракові, або давав свою згоду на утворення секції українських студій при одному з польських університетів. Згідно з невідкличною культурною потребою й актуальним постулатом українського народу домагався я все заснування самостійного українського університету на території, що має українську етнічну більшість — з дефінітивним осідком у Львові.

Не є також згідне з фактом, немов би український народ не мав відповідних наукових сил для заснування самостійного українського університету. Достаточне для цієї ціли число відповідних українських наукових сил групується по части в краю при Науковім Товаристві ім. Шевченка у Львові, по части за кордоном, особливо в Українськім Університеті в Празі.

З висловом належної пошани
Проф. д-р Ол. Колесса,
бувший посол австрійського парляменту та член Міжпарляментарної Унії, тепер професор Українського Університету у Празі.

†
В річницю смерти бл. п.
о. Теодозія Лежогубського
Сов. Митр. Конс. і дир. гимназії С.С. Василянок відправиться
Заупокійне Богослуження
дня 27. березня о год. 8. рано в Архикатедральній церкві св. Юра.

Оповістки.

Український Театр Союза Артистів. Львів. Саля Лисенка.
Неділя 28. березня, год. 3. пополудни „Вовки“ револ. драма на 3 дії Ролляна.
Вечером год. 7·30 гостинний виступ героїчного тенора краківської опери і оперетки п. Волод. Весоловського „Княжна Чардаша“, оперета на 3 дії Легара.
Білети в ціні від 3.00—0·50 до набуття в Союзнім Базарі і в неділю від 10—12 і від 2. год. попол. при касі театру. 1—2

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Міткевичевої.
Рудники. Саля „Сокола“.
26.III. „Вихрест“.
27.III. „Маруся Богуславка“.
Готується до постанови: „Надія“ (Гайєрманса). Театр пошукує тенора. 4—4

„Союз Українок“ у Львові урядує відтепер що четверга від г. 10-12 рано в домівці „Бесіди“ при вул. Ритовського 22. І. пов. Просяться всіх зацікавлених звертатися о тій порі до Товариства. — Виділ. 1461 2—2

Відчит проф. Раковського під заг. „Етнографія на могилах!“ відбудеться заходом Т-ва „Плай“ в неділю 28. березня о год. 5. попол. в домівці Т-ва „Охорони при“, Коперника 11. І. пов. 1—2

Дрібні оголошення.

СПОЮВАННЯ всіляких рукописів і поломаних частей з заліза та інших металів від найменших до найбільших, як моторові головки, циліндри в спеціальних печах, за добре виконання даємо гарантію. Інж. Станкевич, Львів, Францішканська 11. 1366 4—5

АРЕНДА фільварку Стрищення, власність греко-кат. епископства перемиського, повіт Старий Самбір, з відьмірками від занимчої статі, враз з будинками сейчас до випадіження. Зголошення до адвоката д-ра Черноммченка в Перемишлі або на місци у о. Пасічинського, Кобачська Воля п. Старий Самбір. 1443 4-5

Д-р Володимир Свідерський та інж. Василь Солянський зволять у власній справі подати свій адрес. Богдан Бідненкевич, Пнтайці. 1451 3—3

ВПРАВНИЙ кореспондент з правничими студіями і концептовою практикою у віці до 40 літ знайде негайно заняття. Подання з відписами свідоцтв і curriculum vitae переслати до Адміністрації „Діла“ під ч. 400 найдальше до 10. квітня.
1452 3-3

ЗГУБЛЕНУ на концерті Колессінової золоту спінку до манжетів можна відобрати в канцелярії Муз. Т-ва ім. Лисенка.
1465 1—1

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Бувші старшини і стрільці 6. Райської Бригади. Ініціятивний комітет для зібрання історичних матеріялів, в ціли видання Альманаху (спомини бувшої 6. Бригади) взиває всіх бувших товаришів — як старшин так і стрільців, надсилати всякі записки, нариси, всілякого роду знимки, документи і т. п. для їх використання. Після зібрання тих матеріялів наступить укладання опис місця постою бувшої 6. бригади. II частина, який мусить поміститися всіх товаришів, які склали свої пожертви в ціли доповнення опису своїми знимками і датами. За звороть всяких записок як і знимок ручиться. Взивається всіх товаришів, подати свої адреси, як також адреси всіх вільних бувших старшин і стрільців 6. бригади. Заразом просяться товаришів як також симпатиків бувшої 6. бригади о надсилання жертв до Земельного Банку у Львові, Відділ 1. на конто: „Альманах 6. Бригади“, з ціли покриття коштів приготовання та видання такого Альманаху. Всякого рода кореспонденцію, записки і матеріяли просяться слати на адресу: Львів, І. скринка почтова 110. — З ініціятивний Комітет: *Н. Яців, І. Рожалий, Я. Мазепін, І. Мурин, Р. Харламов а.* Всі красні і прихильні часописи просяться о ласкавий передрук.
1458 2—3

Спростування.

В трох числах „Діла“: 7, 8, і 10.II. ц. р. помістив п. Онисько Олександер повну неправди нотатку на мою адресу, котрої я з місця не міг спростувати, не маючи під рукою торговельних книг фірми „Експорт“, на рахунок якої він згадану горілку начебто через мене, як представника фірми. П. Онисько, бажаючи приступити до спільної експортової торговлі зі згаданою фірмою, удався в половині квітня 1924. р. до канцелярії фірми при вул. Кармелицькій ч. 8 І. пов. у Львові, де дістав від начального директора д-ра І. Г. згоду спільно торгувати з тим, що п. Онисько дасть на найблизший вагон гроші на закупно товару приготованого, а зиском ділиться фірма з п. Ониськом на половині. Я мав повідомити п. Оніська, щоби дав гроші, коли буде приготований товар, що я зробив 28.X. 1924. р. Гроші заінкасував я, перевів через книги, а дня 31.X. 1924. р. д-р І. Г. виасигнував повищу готівку з каси на закупно вагону товару для п. Ониська, що мав перевести уповноважнець фірми „Експорт“ п. О. К. Потім повідомив мене уповноважнець О. К. через свою сестру, що товару не закупив, бо гроші в дорозі загубив. До часу вияснення справи, отримав п. Онисько один капційний вексель незаповнений з підписами людей, які ручили за О. К. при його принятію до праці у фірмі. П. Онисько не чекаючи довго, дав запротестувати згаданий вексель, а коли в цей спосіб не стягнув готівки, забуваючи, що хто йде на зиск, повинен бути приготований на страту, оперизвав мене хоче вимусити гроші, за що однак буде відповідати перед карним судом. Фірма є зареєстрована і в неї ще може туди належно звернутися. П. Онисько не хоче обрахуватися. Побрав від фірми через мене zaświadczenia walutowe, за які під загрозою треба відпродати до Банку Польського по 740 ам. дол. або 2500 чес. корон жої валюти і не звернув їх, даже заявив, що не думає, щоби виконати мого поручення, такі важні і тому кинув їх до кубла, доки вони перечекали час, в котрім можна було на них вивезти товар за границю.

Надвірна 22.III. 1926. *М. Мельничук.*

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

„Татарські люде".

Поведінка органів ПДВО у відношенні до українських селян.

В збірній памяти нашого народу збереглися перекази і жахом пройняючі оповісти про татарські наїзди. Колиж сьогодня, в сім літ по великій і в шість літ по польсько-українській війні хтось хотів з автопсії відтворити татарські набіги, то мусів би яко на зразок таких набігів вказати на наїзд агентів й екзекуторів Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень. Коли вони завляються в селі, то повстає загальний переполох. Прийоми їх мало ріжняться від старої татарщини. Під фірмою фантувань за незаплачені асекураційні премії вони забирають майно громадян, перед ними не істнують ніякі замки, ніякі скритки. Людей трактують як річи, часто бють, знущаються, словом виявляють широку татарську натуру. Коли додати до того, що агенти ПДВО рекрутуються з усякого шумовиння, коли зважити, що органи тої установи користуються чинною допомогою поліції, коли мати на увазі, що вони є наділені властю, якої не має ніяка влада навіть в Польщі, то можна уявити собі поведінку цих новітніх „татарських людей" на селі.

Як відомо, на основі закону з 23. червня 1921 (ухваленого в р. 1920, коли то червона армія наближалася до мурів Варшави) заведено асекураційний примус. Одначе навіть накладаючи на населення нові тягарі, не полишено йому свободи у виборі тієї асекураційної установи, до якої даний громадянин має довіря, лише створено ad hoc нову централістично-монополістичну установу під назвою Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень, виposажену, як вже згадано — в судові й екзекуційні права, себ-то наділену правами повної самоволі. Та створюючи типову державу в державі, покликуючи поруч істнуючого ще инший уряд і трибунал у виді ріжних органів ПДВО, не доведено справу послідовно до кінця. Завданням ПДВО було перевести асекураційний примус, себ-то втягнути в рямки асекурації тих людей, що здалека стояли від неї. Одночасно малося на меті позбутися оперуючих на території польської держави чужих (заграничних) асекураційних установ. Годиться зазначити, що заграничні асекураційні товариства зліквідували свої інтереси в Польщі, але тепер знову допущено на територію Польщі італійські товариства, відплачуючись Італії за допомогу на женевському ґрунті. Щож торкається польських асекураційних товариств, то з ними постановлено перевести справу компромісово, засуджуючи їх на повільне нидіння і занепад, без найменших виглядів на розвиток. З тією метою постановлено ввести в життя „асекураційний утраквізм" у відношенні 2 : 1, себто концесія в користь приватних асекураційних товариств розтягається на одну третину добровільної асекурації, між тим, коли дві третини примусової асекурації забирає ПДВО.

Але між приватними асекураційними установами в сучасних межах Польщі найшлося й „меншостеве" товариство взаїмних обезпечень „Дністер" у Львові. Коротко скінчити з ним справу було неможливо, бо воно не є закордонним, має величезні заслуги та є вкоріне не серед населення. Отже теоретично-правно вийшло так, що „Дністер" істнує і веде свою діяльність на тих самих основах, що й инші приватні товариства в Польщі, а фактично-безправно. Його істнування є безвпинною обороною перед „татарськими людьми" зпід стягу П. Д. В. О. З членами „Дністра" і їх майном поводяться агенти ПДВО, як з ворожим елементом, а українське село є трактоване як ворожа територія, на якій все є дозволене. Метою цеї буквальної війни агентів ПДВО є відтягнути українське населення від „Дністра" і знищити його ad maiorem gloriam ПДВО. і її подиву гідної господарки. Тому, не зважаючи на законні постанови, йдуть вперті, нераз навіть криваві змагання, „відучити" населення навіть від асекурування одної третини в „Дністрі" і трактувати обезпечення в „Дністрі" яко неістнуюче.

Як поводяться агенти ПДВО, писалося вже в нашій пресі, підносилося в соймових інтерпеляціях, одначе досі, на жаль, безуспішно. „Татарські люде" гуляють досі безкарно, а як відбувається та нестримна, сваволльно-самовільна гульня, нехай говорять факти:

Село Дашава, стрийського повіту. В другій половині січня 1925 агент ПДВО в супроводі поліцая Козаковського, громадських асесорів Галія і Гашка та громадського післанця Баґрія зафантував з подвіря члена „Дністра" М. Романишина в його неприсутности сидження з воза з титулу незаплачення вкладки в ПДВО. У члена „Дністра" Луця Статюка, теж в його неприсутности, зафантував подушку зпід дітей. В хат Олекси Галія розбито двері і знищено стінний годинник. Поліцай, що знимав його зі стіни, був в нетверезому стані, опустив годинник на землю і він розлетівся. Коли О. Галій з того приводу зробив закид фантуючим, то поліцай кинувся на нього і багнетом зранив його в руку, а його сина Павла вдарив в лице та ще й загрозив кріміналом. По тижневі та сама компанія з тою ріжницею, що функції державної власти сповняв поліцай Кенс, впала до хати Галія і зажадала від його жінки Марії, яка лише що встала з пологу, гроший, не подаючи за що. Галієва просила підождати на поворот мужа зі Стрия. У відповідь на те поліцай Кенс вирвав подушку зпід немовляти, а поліцийною тручив до ліжка, а опісля товк нею до дверей і термосив за груди, яку то „операцію" вона відлежала. У Петра й Ілька Костевих, що займаються столярством, забрано чуже ліжко зі столярного варстату, а терминаторів, що не хотіли дозволити на забрання чужого ліжка, арештовано і затримано до вечера на поліційній станиці, де їх побито. В Олекси Федорова забрано куплену пшеницю. В Олекси Стадника, де лежав хворий батько і жінка в пологі, забрано торбу з мукою. До зачиненої хати Домініки Федорів намагався агент ПДВО. вістатися вікном, щоби забрати фант, але за порадою війта „комісія" залишила цю думку і замість того забрано коня зі стайні. По дорозі мати й донька, стрінувши свого коня, відібрали його і завели до стайні, протестуючи проти поведінки „татарських людей". За те протестуючій Дом. Федорів поліцай пробив багнетом лівий бік, а коли вона зомліла впала на землю, „комісія" розбила комору в пошукуванні за фантом. Опісля урядуючі подалися на подвіря господаря Бомбика, якого поліцай скував кайданами. „Унешкідливчуючи" Бомбика, почато розбивати колодки, якими були зачинені двері до хати і стайні. Присутні при тому жінки не допустили до розбиття дверей. Зі стодоли хотіли забрати січкарню, але що не було воза для її відставлення, то „комісія" віддалилася, звільнивши Бомбика з кайдан. Всі ці громадяне Дашави були членами „Дністра", до яких агенти ПДВО не могли мати ніяких претенсій, ані ніякого права.

Село Бертешів, бобрецького повіту. В першій половині серпня 1923 агент ПДВО. змушував громадян Бертешова до заплати премій ПДВО, не зважаючи на предложення викуплених поліс „Дністра". Агента „Дністра" п. Чмира доручено поліцаєві арештувати під закидом більшовизму, бо — мовляв — ПДВО. є державною інституцією, а хто проти неї агітує, виступає проти польської держави, отже є більшовиком.

Село Оришківці, бобрецького повіту. Дня 29. червня 1923 функціонар ПДВО. наказав в Оришківцях зносити асекураційні премії до ПДВО. в ночі (9—12 год.), погрожуючи насланням війська і з тією метою казав війтові приготовити шість підвод, що мали поїхати по військо. Ця погроза спеціяльно була звернена проти членів „Дністра", які виказуючись викупленими полісами „Дністра", відмовлялися платити премії до ПДВО.

Село Липиця горішня, рогатинського повіту. В липні рр. агенти ПДВО добивалися насильно до хат членів „Дністра" і забирали їм фанти, жадаючи вплати премій до ПДВО. Крім того тих, що відмовлялися платити безправно вимагані складки, обвинувачено за опір власти. На розправі 1. червня 1925, в найгорячіший час робіт, візвано 28 селян, але суд в Бурштині до ч. 21 1874/25 увільнив всіх від закиду за мнимий опір власти.

Село Русів, снятинського повіту. В Русові пофантовано в березні 1925 р. від членів „Дністра" всяку одежу, яку зложено в громадській канцелярії, де її знищили молі, миши і щурі. Ніхто з агентів ПДВО. не цікавився тими фантами, не звертав їх, ані не продав, лишаючи їх на поталу щурів. Без відшкодування злобно знищено майно громадян.

Село Отиневичі, бобрецького повіту. Дня 19. березня 1925 р. ходорівські поліцаї арештували члена „Дністра" Данила Мудрого і відставили його до старости в Бібрці за те, що на домагання заплати премії до ПДВО. виказався заплатою поліси „Дністра".

Таких і їм подібних фактів можна би привести безліч. Всі вони свідчать про незвичайно живу плодотворну діяльність ПДВО. і її „татарських людей", звернену на знищення „Дністра" і постійне, брутальне переслідування його членів. Але чи громадяне, які платять державні податки і поносять инші тягарі, істнують тільки на те, щоби бути предметом злоби і докучливости „татарських людей"? Найвищий час не лише скінчити з цими прийомами, але й з інституцією, яка є їх базою.

Відгуки дня.

Приклад з муринського життя.

В одній з німецьких кольоній Африки жило муринське племя Маломуринів. Коли Німеччина програла війну, в Вільсон оголосив свої 14 точок. Маломурини в своїй наівности вірили, що тепер прийшов час на вільне життя в їхнім краю. Гучно-бучно було тоді в маломуринськім краю. Веселі, радісні співи неслися крізь квіткові ліси, а танці і хоровоти збивали курявy як хмару. Ніхто не думав про завтра, бо всі вірили, що те завтра буде ще краще, ще світліше, як погасаюче нині. Що дня кипіли повні казани, а Негри вже не знали що їсти: свинину, баранину чи дюбину.

Весело було в маломуринськім краю.

Та враз із північ насунула хмара ворогів. Хитрі Французи, що декламували гарні поезії про братерство, прийшли з гарматами і скорострілами займати муринську землю для себе.

Маломурини обурилися, розсердилися. Хто сміє заперечувати їм право до самостійности, коли цілий світ радіє, що тепер буде воля для всіх.

Збудилися з похмілля, вдарили в гонги і бубни та зібралися на вічну нараду.

Прийшов на цю нараду і старий досвідний вояк, що був у німецькій службі, знав воєнне діло і хитрощі білих чортів. Він саме лісами та дебрами передерся крізь перстень ворогів і прийшов на нараду.

Цього вояка вибрали батьки народу на вожда у війні з Французами.

— Возьми, батьку, команду над військом, а ми тобі до смерти не забудемо.

І взяв старий вояк команду і повів Маломуринів у бій.

Загомоніли квіткові ліси, заклекотіли спокійні ріки аж крокодилі перестрашились.

Нераз і не два ворог побитий на голову тікав зі своїми гарматами і танками. Нераз і не два здавалося, що перемога певна. Але ворог слав чим раз нові сили, а світ цілий плескав у долоні — мовляв, нехай живе „wojna kultury z barbarzyństwem".

І війна жила, і Маломурини гинули, і рядь за рядом пропадали їхні землі. Як не кипілися, як не старався старий вождь — ворог чимраз далі йшов. Не стало їдла, не стало оружя, а прокаса лютувала серед війська.

Не видержали Маломурини. Розбіглись по лісах, а Французи зайняли країну на „її власне бажання".

Старому вождеві за кару спалили хату, забрали корову та вівці — так що він мусів би вмерти з голоду.

Але від чогож земляки... Знесли вони старому вояковці всього подостатком і пошанували його як і за світлих часів.

Живе він у недоступних горах, окружений любовю та добробутом, бо щиро і сердечно працював для своїх.

— — — — — — — — — — —

То все я вичитав у одній книжці про бувші кольонії Німеччини.

Не знаю племени Маломуринів, але той опис каже мені, що цей народик має почуття власної гідности. Поступив так, як не поступають навіть деякі Европейці.

Порівнання муринів з Галичанами, а старого вояка з ген. Тарнавським тут ні причім...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **В справі друкарського шрифту „Діла"** чуємо нарікання з усіх сторін. Дуже добре розуміємо наших читачів, яким особливо тяжко читати наш дрібний друк (петит). Видавництво „Діла" вже давно поробило заходи в справі зміни старого, зужитого шрифту, замовивши шрифт новий, який, сподіємося, дістанемо вже небавком.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано за три місця першої статті „Польська політика і Ліга Націй". Це 3-а конфіската нашого органу в цьому році.

— **Особисті вісти.** До Львова завітав наш славний письменник Василь Стефаник, витаний незвичайно сердечно знайомими, приятелями і прихильниками. Годиться зазначити, що на днях появилася нова збірка шановного автора п. з. „Земля". Шан. письменник спинився в готелі „Народня Гостинниця", приймаючи численні відвідини.

— **Вийшли на волю.** Повідомляють нас, що п. в-зоніях в організації „Мопр" студ. Вантуха Івана, Піпена Шишку, Бергера Максиміліяна, Штерна Оню і Бойкнера Йосифа випущено на волю. Прокуратура апеляційного суду вийшла з заложення, що „Мопр" не є організацією революційною й антидержавною, тільки гуманітарною. З уваги на те застановлено проти них дохідження з § 58 і 65. Згадані 5 осіб сиділи чотири тижні.

— **Як виглядає польська філянтропійність у практиці?** В нашій Редакції зявилася кухарка Параскевія Г., що понад 30 літ служила у Львові й оповіла нам свою біду. Тепер вона, як і багато инших, безробітна, а від кількох днів не має навіть даху над головою. Цього понеділка зголосилася вона до „Схрониска для кобєт" при вул. Сіненській 1, але її там відмовлено місця тому, що вона Українка. Коли вона стала плакати, що не має де переночувати, то її з криком відіслано до „Rusinów, którzy budują Ukrainę", а якийсь покликаний парубчак викинув її аж аж за брами. Нещасна переночувала на дворі, а другого дня пішла до „Схрониска" при Капітульній 1, де за невеличку оплату можна переночувати. Там відмовлено її також місця, як тільки з документів виявилося, що вона не Полька, хоч вона хотіла за себе заплатити позичивши собі у знайомих невеличку суму. Тепер Параскевія Г. шукає якогонебудь заняття. Чи не вглянулиб у цю справу покликані до того українські філянтропійні установи?

— **Новий польський пресовий орган** тижневик „Огниво", появився в Радехові, маючи на меті оборонювати інтереси польскости в Камінеччині, Радехівщині й Горохівщині. А ми не маємо своїх органів навіть у більших провінціональних центрах.

— **Про д-ра О. Назарука** пишуть нам з Америки: „Д-р О. Назарук, тепер великий гетьманський агітатор, став з кінцем лютого н. р. редактором час. „Америка", органу „Провидіння" й еп. Богачевського, що виходить три рази тижнево у Філядельфії, Па., перейшовши таким чином на службу до католицької організації, що обіймає около 10.000 членів, які в ній обезпечені. Дня 6. лютого н. р. побили його в церковній салі в Ню-Йорку його власні сторонники, Січовики, яйцями, під час відчиту, в якім вихваляв П. Скоропадського і назвав Шевченка „руїнником", що спричинив своїми поезіями теперішні жидівські погроми на Україні. Його адютант В. Босий „подвизається" в Канаді, в місті Йорктон, Саск., де учить української мови в колегії христ. братів, Ірляндців, і впливає на молодь в гетьманському дусі та заводить „Січи", що ширять культ Скоропадського". *Н. С.*

— **Культурні звязки України з заходом.** Радянська преса інформує, що в столиці Бельгії Брукселі створено окреме товариство для зближення зі СРСР. Товариство має організувати екскурсії для познайомлення своїх членів з культурним і економічним життям Союзу. Воно рішило навязати також безпосередні звязки з Україною. Вибраний недавно членом Всеукраїнської Академії Наук бельгійський професор Стомер прислав до Академії письмо, в якому дякує за вибір і обіцює підтримувати звязок з Академією та брати участь у її працях.

— **Чисельність КП(б)У по найновішій статистиці.** З першим січня 1926 р. чисельний склад КП(б)У представлявся ось як: всіх членів партії є *151.787*, а між ними *63.353* кандидатів. На загальне число жінки дають 11,6 відс. або 17.645 членів. Ціла партія має 3.926 осередків, при чому на один осередок випадає 38,7 членів. Усіх цехових осередків нараховують 561 при 122 партійних колективах.

— **З темної хроніки.** Є у Львові якийсь славний дозорець дому Іван Луків. Має він 97 літ, незвичайно схожий до цісаря Франца Йосифа І, і є сеніором у мистецтві малих крадіжей. Принадавшись учора на суді до крадіжі штанів, згадав що притягає собі лише 29 випадків, коли провинився проти права власности. — Дві селянки зі села Дмитрів, біля Львова, Марія Давилко і Катерина Рибак, ходять на блаґо..

Крути, та не перекручуй.

„Сел. Союз" відкидає „дрібноміщанську" ідею національного фронту, заповідає похід проти комунізму і проклямує одноцілий селянсько-робітничий фронт в Польщі. В перших двох випадках справа стоїть ясно, другий випадок сповняє неясність і темнота. Словом: там, де „Сел. Союз" негативно вирішує якусь квестію, аж надто ясним є його становище, але де приходиться позитивно поставити справу, щось валиться і западається в ідеольогічно-тактичній будові „Сел. Союзу".

Позитивно „Сел. Союз" ставить тезу одноцілого селянсько-робітничого фронту і співпраці з працюючими масами инших національностей в Польщі — при збереженні організаційної окремішности і поняттї „працюючими масами инших національностей" політичних і суспільних постулятів українських працюючих мас. Так представляється загальне поставлення позитивної програми на найближчий час „Сел. Союзом". Тепер годиться під ті невідомі підложити відповідні конкретні величини.

Кого і що можна змістити в „селянсько-робітничий фронт" і проклямовану „співпрацю з працюючими масами инших національностей"? Коли відкинути обєднуючих „працюючі маси" всіх національностей комуністів, то в „селянсько-робітничий фронт" можна би вагнути з українських і неукраїнських політичних обєднань менше-більше такі партії: 1) українську соціялістично-радикальну партію, 2) консервуючу зручно обєдинительні тенденції партію „народовольців", 3) білоруську сел.-роб. Громаду, 4) „Хлопське Стороннництво" (Брилівці) і звязаних з ними хліборобів, 5) „Визволенє", 6) незалежну партію хлопську (група Воєвудського), 7) ППС. І може ще деякі менші польські і жидівські соціялістичні або комунізуючі партійки.

Пробним каменем такого фронту і співділання є з боку „Сел. Союзу", як це зазначує його декларація, „Ідея незалежности й соборности України". Це є мабуть основне застереження. Але з названих партій, що — по їх словам — заступають інтереси „працюючих", лише українська соціялістично-радикальна партія стоїть на цьому основному становищі. Всі инші або відкидають його зразу, як нпр. брилівці, або переносять ту ідею в сферу наскрізь трансцендентальну, як нпр. ППС. і „Визволенє", звязуючи можливости її здійснення з поваленням більшовизму і лише на території Наддніпрянщини. Одночасно слід зазначити, що деякі з тих партій стоять дуже близько комунізму, який обіцює побороювати „Сел. Союз". Таж для кожної, сяк-так обзнайомленої з громадськими справами людини ясно, що деякі партії тільки тому користуються підставними назвами, щоб не поставити себе в становище підпільних і переслідуваних комуністів. „Ідея незалежности і соборности України", угольний камінь програми „Сел. Союзу" з одного боку стоїть в різкій суперечности з ідеєю польської державности, яку визнають як аксіому польські ліві партії, а з другого в противенстві до комуністичного розуміння держави (практичного, не теоретичного), яку визнають комунізуючі групи.

На тій основі „селянсько-робітничий фронт" і „співпраця з працюючими масами инших національностей" в Польщі тріщить по всім швам ще перед здійсненням цеї однофронтовости. Хіба, що та основна ідея є тільки фіговим листком инших цілей й инших намірів „Сел. Союзу". На це вказували би деякі натяки в деклеративній частині конференції „Сел. Союзу".

Говориться там про видвигнення „Сел. Союзом" безпосередніх інтересів народніх мас українських земель в Польщі.

„Конференція — говориться там — візвала українські народні маси до дільної і творчої боротьби за свої права на підставі власних інституцій господарських, самоуправних, ширення знання і власної культури та здобуття прихильности до змагань українських народніх мас серед народніх мас инших національностей в Польщі і в світі".

З цього хаосу слів і понять виринає думка про якусь автономію, яко гасло практичної політики або підготування до осадження політики українських народніх мас на автономічній платформі. Важко тільки подуматися, гасло якої автономії, національно-територіяльної, культурної чи господарської; мають на думці вельми складні ідеольоги „Сел. Союзу".

На таке теоретичне ставлення справи з тяжким серцем погоджуються деякі ліві польські партії, і хіба це є основою фронту, співпраці і здобування прихильности серед народніх мас инших національностей в Польщі. Так мабуть зрозуміла проклямацію одного фронту „працюючих" ППС. і тому присвятила конференції „Сел. Союзу" більше — як звичайно — уваги. Але й тут щось не в ладі. Бо саме тоді, коли резолюційний референт „Сел. Союзу" диктував їх зміст „Роботнікові", в його органі „Наше Життя" появилась різка передовиця „Маклера", звернена проти пепесівців. Та й правду кажучи, дивно було би, колиб селянсько-соціялістичні посли єдналися з польськими псевдо-соціялістичними і quasi-селянськими партіями, хоч би й лівими, які проповідують і переводять кольонізацію українських земель і фактично консервують теперішній режим.

Таким чином вже в постановах „Сел. Союзу" містяться самі противенства. На кожному кроці й на кожному місці тим чи иншим способом „Сел. Союз", наговоривши сім мішків каші, фактично створює собі повну ізоляцію. Безпосередньо зриває він з українським „дрібноміщанським" табором і комуністами, а посередньо з ріжнощерстною польською лівицею або твз. польською демократією. Є це очевидно спекулятивне крутійство на всі боки і всі лади, негідне шануючої себе партії. Лишається з усього, так широко закроєного селянсько-робітничого бльоку тільки українська соціялістично-радикальна партія, з якою теж не може зговоритися від двох літ „Сел. Союз", бажаючи за всяку ціну задержати свою „організаційну окремішність". З другого боку сумнівним є, чи під такими авспіціями схотілаб обєднуватися в один фронт з „Сел. Союзом" соціялістично-радикальна партія.

Все це доказує, що конференція „Сел. Союзу" загналася в сліпий кут, з якого немає ніякого виходу. Все це доказує, що негідна політична спекуляція опанувала деяких сел.-соціялістичних Льойд Джорджів. Але здорові, чесні, відповідальні елементи цеї політичної групи під проводом теперішнього голови Українського Сойм. Клюбу, скорше чи пізніше, мусять взяти верх над спекулянтами і приплисти до пристані національного фронту, де єдино можуть зібратися розбиті бурунами невзгодин сили українського народу.

Н. Ч.

Завзятуща Бразилія.

Преса повторяє звістки, буцім-то Бразилія не гадає змінити свого становища супроти Німеччини, домагаючись надіяні з нею постійного місця в Раді. Коли це правда, тоді спеціяльна комісія, яка має на меті розглянути устрій Ліги Націй дістане новий товчок, щоби перетворити її статут у тому пункті, де протест одної держави параліжує рішення всіх инших її членів. Англійська преса після женевської невдачі недвозначно пригадувала Бразилії, що вона не повинна забувати про свою справжню ролю у міжнародній политиці, головно у відношенні до европейських справ.

Концерти Любки Колесси.

В днях 17. і 19. н. м. віджила давна слевна концертова традиція салі „Народного Дому". На естраді, на якій виступали колись найзнаменитіші мистці свого часу, як Антін Рубінштайн, Ганс Більов, Тереса Кареньо й инші, зявилася й наша горлість — Любка Колесса, щоби в дальшім тягу тих великих світових імен, зокрема в ряді дорогих нашому серцю українських імен, вписатися величними буквами. Вже сама та обставина, що в нинішніх будь-що-будь тяжких часах, коли то концертові салі світять з правила пустками, українська пяністка зуміла притягнути на два концерти такі маси слухачів, свідчить якнайкраще, якою симпатією і популярністю тішиться вона після минулорічних виступів серед широких кругів не лише української, але й доволі значної части чужої публики, яка звичайно не виявляє більшого заінтересовання у відношенні до наших концертів хочби з чисто — по її думці — „патріотичних мотивів".

Оба цьогорічні виступи нашої пяністки могли тільки утвердити мене в поглядах, які я висловив на сторінках „Діла" з приводу її концертів у минулому році, так, що майже зайвим буде повторяти ті самі слова подиву й захоплення, і то тим більше, що мистецтво нашої пяністки ділає так безпосередньо і глибоко, що навіть критично успособлений слухач чи „рецензент" волить нераз зректися точного розсліджування і словного представлювання тих таємних вражінь. Суть чару лежить саме в його таємности і розсліджувати його словами малоб ті самі наслідки, що доторкати пальцями чудових крилець метелика або видобувати жаріючі веселковими красками в морських глибинах животинки на денне світло. Тимто й мистецтво нашої пяністки можу обговорювати з відповідного до того відношення. Приходять мені на думку слова визначного віденського рівбаре Бегнера: „Щоби в мистецтві сотворити щось справді визначне, треба до того цілого роду „трійці": мужеської енергії, жіночої ніжности і дітячої наївности чи радше сказати — непорочности". Тими примітами можна означити й мистецтво Любки Колесівної. Та для мене особисто найбільш цікавим і загадочним є сам спосіб, з яким воно діває на мене. Як з попередніх моїх застережень виходить, тяжко мені це означити словами — але узмістовляється воно менш-більше в тому, що підчас коли у инших мистців, яких мені доводося слухати, займає мою увагу відношення даного артиста до відтворення того чи иншого твору, його спосіб послугуватися такими чи иншими засобами для відповідної інтерпретації твору, инакше кажучи — особа артиста як активний чинник, — то у Любки Колесси майже навпаки. Тут діває на мене більше той вираз і сила, з якою даний твір заволодів пяністкою, яка в той час стає наче пасивним медіюм, виконуючим послушно, але в ідеальний спосіб те, що невидимий ґеній того твору приказує. „Мужеська енергія" і „пасивізм" — це поняття, що позірно противорічать собі, а одначе так не є; лишень та енергія у нашої пяністки не виходить від її особи у твір, а з твору в найдальші кінчини її духового і тілесного естма. Тимто й вираз її душі так вірно й інтензивно увидатнюється в рисах її лиця, на які особливе підчас виконування творів спадає якийсь неземський чарівний рефлекс. Тим то й рухи її тіла так нерозривно звязані з тим виразом і такі природні. Тимто й ціла інтерпретація виконуваних творів — будь то величавий ґотицький стиль могутніх музичних будівель Баха, будь то тонко шліфована робота мініятур Скарлятті, будь то повні таємної символіки та щирої штимности тони Шуманівської музи, будь то аристократичний маєстат Шопена — така близька ідеалові даного твору, така непереможно поривавоча, хоч не є вона так висловом якоїсь сильно скристалізованої індивідуальности, як радше неймовірної просто вражливости на красу й суть змісту виконуваного твору. Все те цінности, які походять з неземського світа, а які так близько підходять під ідеал недоровідної краси — ідеал життя як такої.

Очевидно, зайво тут реферувати поодинокі точки програми. Концерти Любки Колесси [illegible]

найвищих духових переживань, але і також почуття неописаної радости і гордости, що й наш поневолений народ у [illegible] культурну вартість і [illegible] ([illegible]), видає з себе такі дивні, [illegible] культурніші народи, чого [illegible] тонів [illegible] світової преси [illegible] після [illegible] концертів. [illegible] Це безпечно [illegible] ще більше [illegible] Колесса, [illegible] з увагою слідить за проявами [illegible] і [illegible] світа для [illegible] більшої української [illegible] для слави українського імени.

Василь Барвінський.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Буря в польському соймі.

На засіданні сойму 25. березня в дискусії над звітом вязничної комісії говорив пос. Пйотровський (П. П. С.). Констатував, що не лише в Польщі, але й у Франції й Америці вязниці не дуже змінилися на ліпше. Відповідав пос. Приступі, котрий апелював до культурного світа, щоби займався білим терором у Польщі. Пос. Приступа сказав, що звіт комісії старається вибілити польську буржуазію, а сам же він підписав звіт. Соціялісти стараються очистити атмосферу в Польщі, але паметають, що і в СРСР. сотки тисяч людей мучаться по вязницях. СРСР. то страшна геєнна (крики на лавах ком.). Комунами не зазнаєте окликів, котрі добуваються з грузинських вязниць. (Пос. Приступа: Ніодин політичний вязень! Марш. П. пос. Приступа, ви не уповажнені до зая в імені СРСР.). Пос. Пйотровський: Так у СРСР. дальше вбивають жорстоко соціялістів (Великий галас) кари 5—10 літ продовжується до других 5—10 літ. Думаєте, що там сидять буржуї? Там сидять робітники, що не згодилися на радянську диктатуру. Панове Приступа і Варшавський критикуєте польські відносини, але ви ближчі до російських відносин. Направте там переслідування грузинських, російських і польських робітників. Маєте великі впливи в комінтерні. Як того не зробите, не маєте права говорити про білий терор у Польщі.

Після перервання дискусії в голосуванні всі майже резолюції комісії для направи відносин у вязницях і надужить ухвалено. Відкинули резолюцію про скасування святокшиської вязниці. Відкинули резолюцію, щоби вязні могли одержувати всі легальні часописи й періодики, про покарання винуватих у справі подій на львівській поліції. Всі внесення меншости відкинули.

Димісія румунського уряду

В суботу попол. Братіяну вручить королеви димісію уряду.

Держ. переворот у Кантоні.

Ген. Чанг-Кай-Шек і ще кількох визначних одиниць виконали державний переворот у Кантоні. Китайських і російських комуністів арештували. Багато Росіян убили. Чанг-Кай-Шек звісний під прізвищем „червоного генерала". Він відлучився від комуністів і постановив прогнати з Кантону Росіян комуністів.

Америк. дол. 8·04 — 8·06 [illegible] 7·85 — 7·80, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25, [illegible] 0·3·00 — 0·3·25, франки фр. 0·28·20 — 0·28·33, фр. швайц. 1·48 — 1·52, англ. фунти 36·80 — 37·2[illegible].

Золото. 20 кор. 31·23 — 31·73, 20 франк. 28·80 — 29·90; 20 марк. 38·03 — 38·30; 10 руб. 38·50 — 39·00.

Срібло. Австр. кор. 0·64·00 — 0·64·25 [illegible] 3·43 — 3·50, флорени 1·70 — 1·74, [illegible] 2·65 — 2,74 рубель дрібним срібном — 1·36.